

Prof. dr. Zdeslav Dukat
(1940. – 2012.)

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Z. Dukat'. The signature is written in a cursive style with a long horizontal stroke extending to the right.

Rodio se u Zagrebu 17. lipnja 1940. gdje je završio osnovnu i srednju školu. Godine 1958. upisao je Pravni fakultet i diplomirao 1963. Zaposlio se kao odvjetnički vježbenik i ujedno upisao studij klasične filologije na Filozofskom fakultetu koji je diplomirao 1967. Magistrirao je 1971. radnjom “Parry-Lordova teorija i suvremena homerologija”, a doktorirao 1974. tezom “Sofoklov tragički junak i Aristotelova ‘Poetika’”. Umro je Zagrebu 21. travnja 2012.

Od 1. siječnja 1968. radi na Filozofskom fakultetu kao asistent, a od 1976. kao docent, 1979. kao izvanredni profesor do 1984., a od tada kao redoviti profesor. Akademske godine 1982/83. proveo je tri mjeseca kao stipendist DAAD u Heidelbergu gdje je radio u knjižnici, a 1991. na dvomjesečnom studijskom boravku na Harvardu, SAD. Akademske godine 1988/89. predavao je kao visiting professor na Florida University u Gainesvilleu. Po povratku radio je kraće vrijeme u Državnom arhivu Hrvatske, a zatim je prešao u Institut za narodnu umjetnost (tada Zavod). Od 1995. radi kao profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru, a od 1999. do umirovljenja 2005. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Na Hrvatskim studijima je predavao niz kolegija: Grčki jezik, Lektira filozofskih tekstova na grčkom, Egzistencijalizam u Homera. *Conditio humana* u Ilijadi i Odiseji, Grčka drama, Rimska drama, Platon: Protagora, Grčka tragedija, Antička pastorala, Začeci europske poetike i druge.

Tijekom svoje nastavničke karijere održao je niz pozvanih predavanja kao gost-predavač ili sudionik na stručnim i znanstvenim skupovima: Ateni (1974.), Skopju (1978.), Heidelbergu (1983.), Columbiji, Missouri (1987.), Beogradu i Novom Sadu (1988.), Amherst Collegeu i na University of Illinois, te Brnu (1994.) i Dubrovniku (1995.).

BIBLIOGRAFIJA RADOVA

a) knjige i prijevodi

1. Pseudo-Kalisten, Roman o Aleksandru, uvod, prijevod i objašnjenja, str. 235, Novi Sad 1980 (21987).
2. Sofoklo: ogledi o grčkoj tragediji, str. 143, Izdavački centar Rijeka, Rijeka 1981, 2. izdanje objavljeno pod naslovom: Grčka tragedija, str. 254, Demetra, Zagreb 1996.
3. Gramatika grčkog jezika, str. 398, Školska knjiga, Zagreb 1983, (21990), (32003 i 42009, str. 403).
4. Aristotel, O pjesničkom umijeću, prijevod i komentar, str. 490, August Cesarec, Zagreb 1983, (22004 i 32005, Školska knjiga, str. 460).
5. Homersko pitanje, str. 299, Globus, Zagreb 1987, (21988).
6. Plutarh, Usporedni životopisi, I-III, str. 514+406+578, uvod, prijevod i bilješke, August Cesarec, Zagreb 1988, te 2. izd. u 2. sveska 2009 (Globus, Zagreb).

7. S. Schein, Smrtni junak (prijevod s engl.), str. 225, Globus, Zagreb 1989.
8. Platon, Eros i filia, predgovor, prijevod, bilješke, str. 235, Demetra, Zagreb 1996, (2006).
9. Ilijada; Odiseja – Izbor iz Homera, predgovor, redigiran Maretićev prijevod, str. 146, SysPrint, Zagreb 1996, (2000, str. 258), (2005 i 2007, Mozaik knjiga, str. 215).
10. Sofoklo: Kralj Edip /Antigona, predgovor i redigiran Račev prijevod, str. 143, SysPrint, Zagreb 1996, (2000, str. 197).
11. Eshil. Okovani Prometej, predgovor i redigiran Račev prijevod, str. 68, SysPrint, Zagreb 1998, (2000, str. 90).
12. Grčke tragedije // Eshil, Sofoklo, Euripid, str 449, Mozaik knjiga, Zagreb 2005. (priredio Zdeslav Dukat; preveli Koloman Rac i Zdeslav Dukat).
13. MANTHANO, I-III, udžbenik grčkog jezika, str. 137+220+153, Alfa, Zagreb 1998, (2000).
14. (S Anđelkom Dukat) Litterae Latinae I, udžbenik za 1. razred klasične gimnazije, str. 310, Školska knjiga, Zagreb 1999.
15. (S Anđelkom Dukat) Litterae Latinae II, udžbenik za 2. razred klasične gimnazije, str. 227, Školska knjiga, Zagreb 1999.
16. (S Anđelkom Dukat) Litterae Latinae 1, priručnik za nastavnike, str. 131, Školska knjiga, Zagreb 2003.
17. (S Anđelkom Dukat) Litterae Latinae 2, priručnik za nastavnike, str. 143, Školska knjiga, Zagreb 2003.
18. *Elektra; Ifigenija među Taurijcima / Euripid*, preveo Koloman Rac; priredio i prijevod redigirao Zdeslav Dukat. Str. 122, SysPrint, Zagreb 2000, (2000, str. 189).
19. Drevne izreke kraljeva i vojskovođa, Lakonaca i Lakonki / Plutarh; prijevod, str. 403, Demetra, Zagreb 2000.
20. Albin Lesky, Povijest grčke književnosti, prijevod s njemačkoga, str. 895, Golden marketing, Zagreb 2001.
21. Gorgija, prijevod u: Predsokratovci / fragmenti, sv. 2, Naprijed, Zagreb 1983.
22. Basne: (izbor) / Ezop; prijevod i predgovor, str. 61, Mozaik knjiga, Zagreb 2000.
23. Ernst Hans Gombrich, Kratka povijest svijeta za mlade, prijevod stihova, str. 272, SysPrint, Zagreb 2000.
24. Lektira u razrednoj nastavi 3: priručnik za nastavnike / [urednik Davor Uskoko-
vić, više autora], str. 132, Mozaik, Zagreb 2000.
25. Zdeslav Dukat / August Musić / Niko Majnarić: Gramatika grčkog jezika, str. 276, Školska knjiga, Zagreb 2001, (2003).

26. Sofoklov tragički junak i Aristotelova "Poetika", (doktorska disertacija), str. 192, NSK, Zagreb 1972.
27. Parry-Lordova teorija i suvremena homerologija, (magistarska radnja), str. 127, NSK, Zagreb 1971.

b) studije i članci

1. Ontološki status usmene književnosti, *Umjetnost riječi* XV, 1, 1971, 67-71.
2. Lik Elektre kod trojice grčkih tragičara, *Književna smotra* IV, 11, 1972, 9-16 (također u "Sofoklo").
3. Homersko pitanje od Hezioda do Milmana Parryja, *Književna smotra* VII, 21, 1975, 69-89.
4. Književne konvencije i njihove granice, *Latina et Graeca* 5, 1975, 5-12.
5. Parry, Propp, and Literary Studies, *Živa antika* XXVI/1, 1976, 149-159.
6. Sudbina pjesnika sudbine, *Književne smotra* VII, 22, 1975, 66-75 (također u "Sofoklo").
7. Sofoklo i kult heroja, *Teka* 9, ljetno 1975, (također u "Sofoklo").
8. Prolegomena za jednu novu grčku gramatiku, *Strani jezici* V, 1976, 103-105.
9. Edipova tragička krivnja, *Forum* XV (XXXI), 4-5, 1976, 803-827. (također u "Sofoklo").
10. Grci, tragedija i tragično, *Forum* XVI (XXXI), 1977, 3, 457-476 (također u "Sofoklo").
11. Homerska ponavljanja u Maretić-Ivšićevu i Đurićevu prijevodu, *Živa antika* XXII/2, 1977, 323-336. (također u "Homerskom pitanju").
12. Pojam i funkcija epske formule, *Umjetnost riječi* XXI, 4, 1977, 295-320.
13. Eros i etos porodice i braka u Sofoklovim "Trahinjankama", *Žena* 4, 1977, 19-29 (također u "Sofoklo").
14. Gorgija o prirodi jezične komunikacije, *Suvremena lingvistika* 17-18, 1978, 59-63.
15. Vrijednost poredbene metode u homerologiji, *Živa antika* XXVIII/1-2, 1978, 171-178.
16. Tragedija po Aristotelu i po Sofoklu, *Dometi* 10, 1977 (također u "Sofoklo").
17. Srpsko-hrvatska usmena epika i američka nauka o književnosti, *Uporedna istraživanja* 2, 1982, 179-203.
18. Die Hochzeit von Smailagić Meho, *Živa antika* XXXVI/1-2, 1986, 5-12.
19. Einige Bemerkungen zur Parry-Lordischen Theorie, *Živa antika* XXXVI/1-2 1986, 13-20.
20. Smailagić Meho i Pelejević Aho, *Književna smotra* XVIII, 1986, 19-24.

21. Similarity of Motif in Oral Epic Tradition, *Colloquia litteraria* VI, Novi Sad 1987, 59-67.
22. Banović Strahinja 747: "zakla njega kako vuče jagnje", *Književna istorija* 23, 85, 1991, 100-101.
23. Londonski seminar o epskom pjesništvu i "Anatomija junačke epike" Arthura T. Hatto-a, *Književna istorija* 23, 85, 1991, 96-99.
24. Enjambement as a Criterion for Orality in Homeric and South Slavic Epic Poetry, *Oral Tradition* 6, 2-3, Columbus, Ohio, 1992, 303-316
25. Tri priloga o epici, *Narodna umjetnost* 28, Zagreb 1991, 191-205.
26. Iterati Homerici u makedonskom prijevodu Homerove Ilijade Mihaila Petruševskog, *Živa antika* XLI/XLII, 1-2, Skopje 1992, 45-58.
27. O Meštovićevu "Kambusu", *Kolo* 1, Zagreb 1992, 96-110.
28. Usmene epske pjesme iz Dubrovnika i dubrovačke okolice, *Narodna umjetnost* 29, Zagreb 1992, 155-167.
29. Homerski ukrasni ili stalni epiteti u novijim južnoslavenskim prijevodima, *Živa antika* XLIII/1-2, Skopje 1993, 67-118.
30. The Song of Konstreš Harambaša as Recorded in Tomičić's Collection of Croatian Epic Folk Songs from Herzegovina and Dalmatia, *Narodna umjetnost* 30, Zagreb 1993, 357-370.
31. Sofoklo, život i djelo, *Glasje* 3/4, Zadar 1994, 70-88.
32. Nova kritika Filodema iz Gadare, *Zbornik zagrebačke Klasične gimnazije 1607.-1997.*, Zagreb 1997, 183-186.
33. More on Yugoslavia as an Oral Epic Laboratory, *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 128, 1998, 284-288.
34. Vuk Karadžić i Homer, *Zbornik o 200-oj godišnjici Vuka Karadžića*, Beograd 1989, 419-424.
35. 31 natuknica iz poetike i stilistike u *Rečniku književnih termina*, Beograd 1985.
36. Homer to nije zaslužio, *Gordogan* 10, br. 28, Zagreb 1988, 142-147.
37. Albert Bates Lord 1912-1991, *Živa antika* LXI-LXII/1-2, Skopje 1992, 119-122.
38. Autor "Pjevača priča", život i rad Alberta Batesa Lorda, *Narodna umjetnost* 29, Zagreb 1992, 335-337.
39. Prijevod izbora Vrančićevih pisama s latinskoga za zbornik "Hrvatski humanisti", *S visina sve / Antun Vrančić*, str. 304, Globus, Zagreb 1979.
40. Ilijada i Odiseja kao cjelovita slika života starih Grka, u: *Thesaurus Archigymnasii*, zbornik radova u prigodi 400. godišnjice Klasične gimnazije u Zagrebu : 1607.-2007. Zagreb 2007, 196-205.
41. Teokrit, Tri idile, prijevod i objašnjenja, *Književna smotra* XXVII, 1995, 95 (1), 105-112.

42. F. A. Kasali kao prevoditelj Homera, referat na znanstvenom skupu o Kasaliju, Dubrovnik 1-4. prosinca 1994.

c) prikazi i bilješke

1. H. D. F. Kitto, Greek Tragedy, *Umjetnost riječi*, 1971.
2. K. Bošković-Stulli, Usmena književnost, *Umjetnost riječi*, 1974.
3. S. Deleani i dr., Initiation I-II, *Strani jezici* VI/1-2, 1977, 120-122.
4. J. Debut, DIDASKO, *Strani jezici* VII/1-2, 1977, 117-119.
5. M. Kozarževskij, Učebnik drevnegrečkog jezika, *Strani jezici* VII/1-2, 1978, 92-93.
6. H. Patzer, Dichterische Kunst und poetisches Handwerk im homerischen Epos, *The Classical Journal* 73, 1977, 1, 79-83.
7. F. Dirlmeier, Das serbokroatische Heldenlied und Homer, *The Classical Journal* 73, 1977, 1, 83-87.
8. C. M. Bowra, Homer, *The Classical Journal* 72, 1978, 4, 376-379.
9. S. Petrović, Priroda kritike, *Književna smotra* VIII, 1976, 23, 87-89.
10. A. Dihle, Homer-Probleme, *Živa antika* XXVII/2, 1977, 477-483.
11. M. N. Nagler, Spontaneity and Tradition, *Živa antika* XXVI/2, 1976, 504-508.
12. H. Lloyd-Jones, The Justice of Zeus, *Teka* 11, 1975, 845-847.
13. G. H. Gellie, Sophocles: A Reader, *Živa antika* XXVI/1, 1976, 260-262.
14. M. E. Norton, Bibliography on the Teaching of Greek and Latin 1920-1969, *Strani jezici* VI/1-2, 1977, 117.
15. A. Lesky, Die tragische Dichtung der Hellenen, *Živa antika* XXIII/1, 1973, 219-221.
16. A. Ničev, L'énigme de la catharsis tragique dans Aristote, *Živa antika* XXIII/2, 1973, 373-376.
17. Bibliografija udžbenika iz grčkoga, *Strani jezici* III/3, 1974, 238-240.
18. F. Meier, Die Version aus dem Griechischen, *Strani jezici* III/2, 1974, 158-160.
19. R. Bracke, Syntaxis van de griekse zin, *Strani jezici* IV/1-2, 1975, 154-155.
20. G. P. Edwards, The Language of Hesiod in Its Traditional Context, *Živa antika* XXIV/1-2, 1974, 267-271.
21. The Making of the Homeric Verse. Collected Papers of Milman Parry ed. by Adam Parry, *Umjetnost riječi* 1974.
22. J. de Romilly, La tragédie grecque, *Živa antika* XXIV/1-2, 1974, 372-374.
23. H. Diller, Kleine Schriften zur antiken Literatur, *Živa antika* XXIV/1-2, 1974, 374-375.

24. Četvrti seminar Međunarodnog društva za homerske studije u Ateni, *Živa antika* XXIV/1-2, 1974, 381-383.
25. G. S. Kirk, Homer and the Oral Tradition, *Živa antika* XXXIII/2, 1983, 224-227.
26. Ruth Finnegan, Oral Poetry, *Živa antika* XXXIII/2, 1983, 227-232.
27. A. Heubeck, Die homerische Frage, *Živa antika* XXVI/1, 1976, 208-210.
28. W. F. Jackson-Knight, Many-minded Homer, *Živa antika* XXVI/1, 1976, 510-514.
29. A. Amory-Parry, Blameless Aegisthus, *Živa antika* XXVII/2, 1977, 483-485.
30. K. E. Bohnenkamp, Die horazische Strophe, *Živa antika* XXVII/2, 1977, 487-488.
31. B. Vickers, Towards Greek Tragedy, *Živa antika* XXXIII/2, 1983, 232-234.
32. J. M. Foley, The Theory of Oral Composition, *Živa antika* LX/1-2, 1990, 225-227.
33. Narodne pjesme Muslimana u Bosni i Hercegovini, sabrao Kosta Hörmann, prir. D. Buturović, *Narodna umjetnost* 28, 1991, 402-404.
34. G. E. Dimock, The Unity of the Odyssey, *Narodna umjetnost* 29, 1992, 359-360.
35. M. M. Edwards, Homer, Poet of the Iliad, *Živa antika* LXI-LXII/1-2, 1992, 132-133.
36. J. M. Foley, Immanent Art, *Narodna umjetnost* 29, 1992, 356-357.
37. Zmaj, junak, vila, ured. D. Dukić, *Narodna umjetnost* 31, 1994, 296-297.
38. D. Buturović, Muslimanska epika, *Vijenac* 13, II, 1994, 12-13.

MOJE SJEĆANJE NA ZDESLAVA

Upoznao sam Zdeslava Dukata negdje pred kraj 1969. godine. Nakon što sam se te jeseni prebacio sa studija prava na studij filozofije i grčkog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, ubrzo sam tamo naišao na srodnu dušu, čovjeka koji je svojim primjerom pokazao da nema ničeg lošeg u takvim naglim zaokretima i mijenjanju fakulteta u traganju za pravim akademskim interesima. Već u prvim razgovorima sa Zdeslavom doznao sam da je i on najprije čak i diplomirao pravo, a potom je također napustio to čitavo područje i okrenuo se temama koje je smatrao intelektualno poticajnijima.

Svim Zdeslavovim studentima bilo je od početka jasno da on nije čovjek samo neke uske specijalizacije. Njega je sve interesiralo! U raznim kolegijima o grčkom jeziku redovito su iskrsavale iznimno zanimljive digresije o lingvisti, filozofiji, povijesti, književnosti, a sve to u duhu iskrene želje za spoznajom i bez ikakve pompe ili želje za vlastitom promocijom. Sjećam se kako je jednom, govoreći o dešifriranju hijeroglifa i drugih drevnih pisama, Zdeslav naveo primjer nekih nerazumljivih zapisa ispisanih čudnim znakovima koji su konačno bili dešifrirani — ali samo pod pretpostavkom da je to uopće bio jezik, a ne skup pukih ornamentalnih simbola. Dakle, tekst jest bio dešifriran i zapisi su se mogli čitati, ali još uvijek nije bilo sasvim sigurno je li se tu doista radilo o nekom stvarnom jeziku! Takve su stvari činile Zdeslavove kolegije posebno fascinantnima, čak i onima koji nisu vidjeli proučavanje i predavanje grčkog jezika i književnosti kao svoj budući životni poziv.

Kasnije, nakon što sam se sprijateljio sa Zdeslavom, još me je više impresionirala širina njegovih akademskih interesa, a i koliko je on svojom svestranom obrazovanošću i intelektualnom znatiželjom odskakao od velike većine mojih tadašnjih nastavnika. U njegovoj ogromnoj biblioteci u Podsusedu pronašao sam (i posudio) vrijedne knjige iz filozofije za koje do tada nisam ni čuo i koje su mi pomogle da steknem znanja o nekim temama koje su bile zapostavljene ili potpuno izostavljene u programu studija na zagrebačkom Odsjeku za filozofiju. Pomalo paradoksalno, početkom sedamdesetih godina u Hrvatskoj neka centralna djela za razumijevanje suvremene filozofije bilo je moguće pronaći jedino u privatnoj kolekciji mladog zagrebačkog nastavnika klasične filologije.

Još jedna crta koja je krasila Zdeslava bio je njegov izuzetan smisao za humor. U našoj maloj grupi koja je godinama kartala preferans on je davao ton svojim duhovitim, ponekad i sarkastičnim britkim opaskama te crnim humorom, što smo mi ostali prihvaćali i nastojali dalje razvijati. Zdeslavov humor je bio lišen bilo kakve zlobe i često je bio usmjeren na njegov vlastiti

račun, a posebno u onim povremenim fazama kada optimizam nije bio dominantna emocija u njegovom životu.

Budući da već duže vrijeme živim izvan Hrvatske, prošlo je dosta godina otkada sam posljednji put vidio Zdeslava. U nekoliko navrata, prilikom nedavnih kratkih posjeta Zagrebu, nazivao sam ga telefonom i pokušao se dogovoriti da se napokon ponovno nađemo i malo oživimo sjećanja na stare dobre dane. Imao sam dojam da je Zdeslavu bilo drago da sam mu se javio, ali bilo je očigledno da više nije bio raspoložen za druženje. Ipak, nisam mogao slutiti da će nas napustiti tako rano.

Neven Sesardić